

ביקור בסטודיו של יאיר ברק: המבט פונה פנימה

יום שישי 06 באוגוסט 2010 03:00 מאת: אלי ערמון | צילום: אורי גרשוני

בתחילת דרכו צילם יאיר ברק בעיקר נופים, היום המחשב הוא מרכז העצבים והיצירה בסטודיו שלו. "הייתי צלם", הוא אומר, "והיום אני אמן שעושה שימוש במצלמה"

אם נדמה את הסטודיו של יאיר ברק למושב רעיונות ודימויים, ברק יהיה הנמלה הפועלת שיוצאת לאסוף דימויים ולהביאם אל הסטודיו. הסטודיו משמש אותו כמקום לעיבוד הרעיונות והמחקר וגם כמקום הבטוח לעשיית טעויות ושגיאות, שלטענתו הן אלה שמפרות את היצירה. עבודתו בשנתיים-שלוש האחרונות מאתגרת את ההגדרה העצמית-האמנותית שלו, כך הוא מעיד על עצמו, וכן את הווייתו כאמן וכצלם שעבר מהשלב של צלם חוץ לשלב של אמן שמעבד ומפתח את רעיונותיו ואת תצלומיו בסטודיו שלו בעזרת המחשב.

הסטודיו של ברק, בן 37, כמו של רבים אחרים במתחם מוניטיפורי שבדרום תל אביב, עבר מתיחת פנים שכמעט ולא הותירה זכר לשימושים המקוריים של המבנים, ובמקרה שלו - מפעל טקסטיל.

המבנה שבו שוכן הסטודיו מאוכלס כולו במעצבים, חברות אביזרים, חברת הפקה ובאמנים. אף שהוא עבר למקום לפני פחות משנה, נראה שהדברים כבר מצאו את מקומם הטבעי. את הסטודיו הוא חולק עם מעצבת בזכוכית, אבל הם אינם עובדים בו באותו זמן. לכל אחד הימים והשעות שלו.

על הקיר משמאל לעמדת המחשב, שמשמשת מעין מרכז עצבים ועשייה של הסטודיו, תלויים תצלומים של ברק מודפסים על ניירות A4. "הם חלק מהארכיון", הוא אומר, "יש פה דברים שנעשו לפני שבוע, מלפני שנה ומלפני כן, והם מתחילים לקבל משמעות והיגיון שאני עוד לא לגמרי מבין אותו, אבל אני בונה אותו". אם אצל אמנים רבים תלויים על הקירות דימויים חיצוניים חדשים שמשמשים בשבילם חומר השראה, אצל ברק ההשראה היא מהיצירות הרבות שלו שתלויות על הקיר ומשמשות בשבילו נקודות מבט שונות והופעות שונות של דימויים. "זה לא מתוך עמדה נרקסיסטית, אלא כך אני עובד וחושב", הוא אומר במה שנשמע כהתנצלות.

על הקיר שמאחורי המחשב תלויה סדרת תצלומים שהוא מגדיר כ"עבודה בתהליך". הסדרה נקראת, "Real Estate" ובה רואים מעין וילות לבנות צפות בריק שחור ואפל ונטול פרטים ומאפיינים מזהים, פרט לארכיטקטורה המזוהה עם הבנייה הפרברית. במקרה של ברק לא מפתיע כלל כי לסדרה יש כבר שם, שכן הוא אדם של מלים ושל טקסט. "השם אף פעם לא ניתן אחרי. הוא חלק מהתהליך. ברגע שיש לי שם, יש רגע של קפיצת מדרגה. דוגמה מצוינת לכך היתה בתערוכה שלי בגלריה הקיבוץ ב-2006. היא נקראה 'קרה' וכפל המשמעות שחשבתי עליו עבד בצורה מוצלחת, כי היתה בתערוכה תחושה של הלך רוח קפוא ועם זאת היא עסקה בדימויים פוסט-טראומטיים ישראליים שהיה מתאים להתייחס אליהם כ'משהו שקרה'. כשכפל המשמעות נוצר - העבודה נטענה והבנתי לאן אני הולך".

יאיר ברק. הטעויות והשגיאות מפרות את היצירה

המשיכה הטבעית של ברק היא לשפה העברית, אך נטייתו וגם היכולת שלו להשתמש בנוחות באנגלית נרכשה בזמן לימודי התואר שני שלו בבארד קולג', ניו יורק.

ליצירה "Real Estate", הוא אומר, לא היה אפשר לתת שם בעברית. "רק באנגלית נוצר המשחק המתוחכם של אמיתי וריאליטי, יחד עם נכס ואחווה. זה כפל משמעות עשיר", הוא אומר. תחושה מוזרה אופפת את התצלומים. השמים שמעל למבנים מעוטרים בעננים, שמצליחים בעת ובעונה אחת להיות בהירים וכהים. ההכלאה הזאת בין אור לחושך נוצרה במקרה, מטעות בזמן הצילום. "התארחתי אצל משפחה בניו ג'רזי וביקשתי מהם להפנות אותי לעיירת חוף עשירה ועם זאת זנוחה. חיפשתי משהו שיש בו עושר אך גם איום. הגעתי ליום צילומים ארוך, עם מצלמה גדולה וצילמתי שלושה סרטים על שקופיות עם מד-אור, שרק מאוחר יותר התברר שלא היה תקין. כך הגעתי במקרה לתוצאה המיוחדת הזאת שנגרמה עקב חשיפה לא נכונה לאור".

אחת הסיבות למראה המתעתע של התצלומים היא חשיפת היתר לאור שהחשיכה את הפריים ואף מחקה פרטים רבים שהיו אמורים להופיע בתצלום אף שהסדרה צולמה בשעת צהריים, ביום חורף שמשי ומואר. "כל מה שרואים כאן רחוק מהמציאות. כשחזרתי לכאן ופיתחתי את הסרט, הסתכלתי על התוצאה ואמרתי לעצמי 'אוו. זה נורא יפה, אך זו טעות צילומית. שאלתי את עצמי מה אעשה עם זה, ושמתי את התצלומים במגירה, תרתי משמע".

רק בשנה האחרונה, בעקבות העבודה על התערוכה האחרונה שהציג - "קורות" בגלריה טבי דרזדנר בתל אביב הוא נפגש לראשונה עם האפשרות של טעות בצילום וצילום כטעות. "חשתי יותר ויותר שטעויות הם אחד הדברים הפוריים שיש", הוא אומר. לאחר שהבין את הפוטנציאל שבטעות הוא המשיך לעבוד על הסדרה, ועשה רסטורציה שהורידה את הצבעוניות המקורית. התוצאה סותרת את המושג הנדל"ני המקובל, ואת המראה שאותו הוא מנסה לייצג.